

Mark- och miljödomstolen

Remiss av förslag till förordning om netto-nollindustrin – Net Zero Industry Act

KN2023/02708

Bakgrund

Växjö tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har av regeringen fått möjlighet att svara på remiss avseende EU-kommissionens förslag till förordning om netto-nollindustrin – Net Zero Industry Act.

Mark- och miljödomstolens yttrande

Domstolen bedömer att det är svårt att på befintligt material och mot bakgrund av nu gällande lagstiftning se hur den föreslagna förordningen ska tillämpas på miljöprövningar enligt miljöbalken. Antagligen behövs följdlagstiftning för att regleringarna ska kunna fungera tillsammans på ett ändamålsenligt sätt och med uppfyllande av förordningens syfte.

Domstolen lämnar nedan sina kommentarer och synpunkter i huvudsak efter samma ordning som artiklarna i den föreslagna förordningen har.

Artikel 2

Enligt domstolen behöver det preciseras än utförligare vilken typ av verksamhet som ska klassificeras som Net-zero technologies så att kriterierna är tydliga för vilka som kommer att omfattas av regelverket.

Artikel 3

Enligt domstolen behöver det preciseras vilket beslut som åsyftas med begreppet ”comprehensive decision” (övergripande beslut). Frågan ställs bland annat med hänsyn till att definitionen av övergripande beslut förefaller utesluta att domstolar utgör första instans.

Artikel 4

Det framgår initialt inte helt tydligt vilka uppgifter den nationella behöriga myndigheten ska ha i förhållande till själva tillståndsgivningen, om den främst ska underlätta processen eller om den också ska ansvara för prövning och beslut. Härvid noteras att begreppet ”One stop shop” inte finns med i definitionslistan. Det förefaller dock som att avsikten är att den nationella myndigheten även ska vara beslutande myndighet, vilket domstolen fortsättningsvis utgår från i sitt remissvar.

Domstolen konstaterar då att om uppgiften för den nationella behöriga myndigheten omfattar att fatta beslut om tillstånd och villkor, framstår det inte som självklart vilken eller vilka av de svenska tillståndsmyndigheterna som ska anses vara den nationella myndigheten enligt artikeln – regeringen, mark- och miljödomstolarna eller länsstyrelserna. Alternativt att det inrättas en ny myndighet som ges uppdraget?

Även med möjligheten för den nationella myndigheten att delegera ansvar och uppgifter, kommer det enligt domstolens bedömning att krävas nationella överväganden och följdändringar för att förordningsregleringen ska kunna få genomslag.

Domstolen anser även att det är otydligt hur den nationella behöriga myndigheten enligt artikelns femte punkt ska kunna ta hänsyn till alla giltiga undersökningar som utförts och tillstånd eller godkännanden som utfärdats. Domstolen noterar att det kan uppstå svårigheter för den nationella behöriga myndigheten att få fram dessa uppgifter.

Artikel 6

Domstolen noterar att det inte finns några regler i dagens lagstiftning som säkerställer att den föreslagna förordningens handläggningstider kommer kunna hållas. Detta eftersom det i praktiken är så många olika faktorer som påverkar handläggningstiderna, som exempelvis brister i ansökningsunderlagen och oenigheter under processerna.

Domstolen anser att tidsfristerna i artikeln är mycket svåra att uppnå. Enligt domstolens erfarenhet kan sökande vanligtvis endast ge in enklare formella kompletteringar på så kort tid. Den föreslagna korta tidsfristen skulle enligt domstolens bedömning därför medföra ökad risk för avvisning av ansökningar.

Vidare anser domstolen att det krävs tydliga vägledningsdokument för vad som ska ingå i en ansökan etc., inte minst för att kunna efterleva de föreslagna handläggningstiderna.

Artikel 7

Domstolen noterar att det kommer uppstå svårigheter att uppfylla tidsramen som anges i artikeln.

Artikel 11

Domstolen noterar att när det inte krävs en specifik miljöbedömning, medför denna punkt ett automatiskt tillstånd om den behöriga myndigheten inte har fattat beslut inom den angivna tiden. Detta är en konstruktion som idag har en slags motsvarighet i anmälningsärenden, jämför t.ex. 21-27 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 19-23 §§ förordning om vattenverksamheter. Sådan anmäld verksamhet kan påbörjas vid uteblivet beslut men verksamheten får inte någon rättskraft enligt 24 kap. 1 § miljöbalken. Verksamheten kan alltså bli föremål för senare förelägganden eller förbud enligt miljöbalkens allmänna tillsynsregler. Det behöver enligt domstolen klargöras vilken rättskraft ett automatiskt tillstånd ("considered as approved") enligt den föreslagna förordningen ska anses ha. Samtidigt noterar domstolen dock att det torde vara relativt ovanligt att strategiska projekt inte omfattas av kraven på specifik miljöbedömning.

Artikel 12

Enligt domstolens bedömning kommer områden som omfattas av strategiska projekt att behöva beaktas i den intresseavvägning som ska göras enligt 2 kap. 9 § och 2 kap. 10 § miljöbalken.

Berörda svenska myndigheter kommer med den föreslagna förordningen också att behöva bevaka att områden som kan omfattas av strategiska projekt pekas ut som riksintressen enligt 3 kap. 7 § miljöbalken.

Så högt klassade allmänintressen som förordningen avser, kommer enligt domstolens bedömning också att behöva beaktas enligt 21 kap. 7 § miljöbalken enligt vilken mark- och miljödomstol ska överlämna frågan till regeringen för prövning. Däremot förefaller enligt dagens reglering de strategiska projekten enligt den föreslagna förordningen inte ingå i de som regeringen ska ta till sig enligt 17 kap. miljöbalken.

Domstolen anser även att det bör redas ut hur artikeln förhåller sig till försvarsintressen.

Artikel 13

Domstolen noterar att handläggningstiderna som anges är korta och kommer att vara svåra att uppnå.

Artikel 26

Enligt domstolen bör det tydliggöras om de i artikeln beskrivna åtgärderna omfattas av ett prövningsförfarande eller inte. Enligt domstolen kan det uppstå icke önskvärda miljöeffekter om de i artikeln beskrivna verksamheterna inte regleras närmare.

Peter Ardö

Beslut om detta yttrande har fattats av chefsrådmannen Peter Ardö efter föredragning av rådmannen Hanna Jarlbro och tekniska rådet Viktor Forsell.